

»Ne, ker manjka župnikov, ampak ker je premalo župljanov«

Škof Jurij Bizjak o vzrokih in smiselnosti preureditve župnij v koprski škofiji

Letošnje pastoralno leto se bo v zgodovino koprške škofije zapisalo z velikimi črkami: 93 župnij bo pridruženih k večjim župnijam in bo dobilo status podružnice. Kaj pomeni preureditev, ki bo začela uradno veljati s 1. januarjem 2018, v pastoralni praksi pa že z avgustom, ko na župnijo pride nov župnik, oziroma s septembrom, ko se po župnijah začne kateheza, smo se pogovarjali s koprskim škofom Jurijem Bizjakom.

Kaj vas je pripeljalo do tako radikalnih sprememb?

Radikalnih? Navzven se spremembe res kažejo kot radikalne, v resnici pa je to, kar bo sedaj uradno na papirju, že kar nekaj časa obstoječe stanje. V škofiji je sedaj 90 župnij, ki imajo lastnega župnika, 103 župnije pa so v soupravi. Približno petindvajset župnij, to je četrtnina, je tako velikih, da župnik ne

more imeti še ene župnije. Torej ima tri četrtine župnikov vsaj po dve, nekateri pa tudi tri in več župnij v soupravi. Na takšno stanje smo se duhovniki in verniki nekako navadili, po drugi strani pa vsi čutimo, da takšno stanje zelo otežuje upravo.

»Nezasedene« župnije so zaradi pomanjkanja duhovnikov?

Bolj kot zaradi pomanjkanja duhovnikov so nezasedene zaradi pomanjkanja župljanov! Pridružene župnije zavzemajo le majhen del prebivalstva. Škofija ima namreč okoli 265 tisoč prebivalcev, vseh 93 bodočih pridruženih župnij pa ima skupaj komaj dobrih 26 tisoč prebivalcev, torej desetino prebivalcev škofije. Župnij je preveč in v praksi se je pokazalo, da župnije, ki nimajo na leto vsaj za en majhen razred prirastka, recimo od 10 do 15 rojstev in krstov, se začnejo pastoralno same združevati: imajo skupno katehezo, medžupnijske pastoralne svete, medžupnijske gospodarske svete, medžupnijske Karitas, medžupnijske birme, razna srečanja, predavanja ... Zakaj? Niti ne v prvi vrsti, ker manjka župnikov, ampak ker so župnije premajhne, da bi lahko ustrezno razvijale župnijske dejavnosti. Poselitev se je spremenila, silno so se okrepila središča, podeželje se je v veliki meri izpraznilo.

Ampak s tem škofija še spodbuja centralizacijo ...

Nikakor ne! Cerkev ceni življenje na podeželju. Ko pa je centralizacija, ki jo izvaja predvsem civilna družba, izpeljana, je tudi Cerkev dolžna, da gre »za« ljudmi, da se približa ljudem in tudi

sama krepri središča. Kjer je več ljudi, tam mora biti tudi več duhovnikov, več duhovne oskrbe.

Kakšen ključ ste izbrali pri preurejanju?

Pravzaprav smo ubrali preprosto izhodišče: število prebivalcev, ki nikakor ne more biti edino merilo, je pa dobro izhodišče. V škofiji že imamo nekaj podružnic, ki imajo okrog 500 prebivalcev in postavil sem si vprašanje, koliko pa je v škofiji župnij, ki so manjše od teh podružnic. Pogledal sem statistiko in ostal precej presenečen: 87 župnij od 193 ima manj kot 500 prebivalcev. Ločeno, ne da bi se pogovarjali, je ključ za preureditev izbirala tudi duhovniška komisija za preureditev in je zanimivo prišla do približno enake številke, ki smo jo vzeli za izhodišče. Pravim izhodišče, ne edino merilo. Vsi smo bili pripravljeni, da bi navedeno številko po potrebi tudi nižali. Vendar se je na dekanijskih konferencah pokazala težnja, da bi jo še nekoliko dvignili. Resen kriterij je bil, kot sem že omenil, vsaj za majhen razred otrok na leto. Če tega ni, se župnije že same po sebi združujejo, tako je pokazala praksa.

Pa vendar: če je načrtovana preureditev, kot pravite, le zakonitev že obstoječega stanja, kaj bo prinesel »papir«?

Papir bo pokazal manj administracije, zlasti za škofijo, pa tudi za župnijo: namesto štirih ali petih čred bo župnik imel eno čredo, škofija pa namesto 193 čred »samo« 100 čred. Ne bo več razdrobljenosti, ki je prej ovira kot spodbuda. Prepričan sem, da bodo povečane župnije in z njimi župniki lažje dihali. Župnik bo iz enega vira imel dovolj mašnih namenov, dovolj vpisov v matične knjige, dovolj velike različne župnijske skupine. Kolikokrat se je zgodilo, da je vizitator prišel na drugo, tretjo, tudi četrto vizitacijo v isti župniji in v poročni knjigi našel tri ali štiri žige drugega pod drugim – nobenega novega vpisa. Čuden je pogled na župnijo, če so matične knjige, razen morda pogrebne, po več let prazne. Tudi s tega vidika smo številko od izhodiščnih 500 dvigovali proti tisoč in čez.

Matične knjige bodo torej skupne za pridružene in povečano župnijo, prav razumem?

Tako. Pridružene župnije bodo z 31. decembrom 2017 zaključile svoje matične knjige in s 1. 1. 2018 bodo odprte skupne matične knjige povečane župnije. Pridružene župnije ohranijo veliko samostojnosti: imajo cerkve in se pari lahko poročajo v podružnici, imajo krstne kamne in lahko otroke krščujejo tam, imajo pokopališča in pogrebi bodo še naprej na podružnici. Ohranili bodo nedeljske in praznične maše, ohranili šagre in opasila in žegnanja ... Še več, tudi praznovanje na podružnici bo lahko združilo več ljudi, celotno razširjeno župnijsko občestvo.

Verjetno pa je največ zadreg in zapletov, kako bo s premoženjem. Se motim?

Vprašanju župnijskega premoženja smo namenili veliko pozornosti in ga zelo jasno določili. Premoženje pridružene župnije se bo s 1. januarjem preneslo v last povečane župnije, podružnica pa ohrani upravljanje s premoženjem. Vseh sort strahov je bilo slišati v teh mesecih na terenu, na primer: *mi imamo nove zvonove, tam jih pa nimajo in nam jih bodo vzeli ... imamo umetniško sliko, tam pa je cerkev prazna ...* To se ne bo zgodilo! Podružnice svoje premoženje ohranijo. Zato sedaj ob predaji zahtevamo od duhovnikov natančen popis premoženja in

nepremičnin, jasno zapisano in jasno razdelano. Da se bo natančno vedelo, kaj je pridružena župnija izročila v last povečani župniji in hkrati ohranila v upravljanju. Tu moramo biti zelo strogi in ne dopustiti niti kančka šušmarjenja. Če so ljudje nekaj dali za tisti kraj, za tisto cerkev, mora tisto tam ostati.

Kako pa bo s tekočimi prilivi? Maše, darovi ...

Tekoči prilivi se bodo hranili na računu povečane župnije, vendar bodo pridružene župnije vodile svoj blagajniški dnevnik. Tudi zato prosimo župnike, da si dobijo pomočnike, tudi na podružnicah, laike, ki se na te reči spoznajo.

Pravzaprav je za majhno škofijo, kot je koprška, tudi sto župnij velika številka. Ima škofija 100 dobrih župnikov?

Lastnega župnika ima sedaj, kot rečeno, 90 župnij in približno tako bo ostalo tudi po preureditvi, morda kakšna manj. Če ima škofija 265 tisoč prebivalcev in ima sto župnij, pomeni 2650 prebivalcev na župnijo. Ker pa živi, kot rečeno, v 15 največjih župnijah polovica prebivalcev, se tudi povprečje v ostalih župnijah skoraj prepolovi. Med ohranjenimi župnijami jih je tudi nekaj, ki imajo manj kot tisoč prebivalcev, vendar je iz takega ali drugečnega razloga dobro za tisto območje, da je tam župnija ostala. Prepričan pa sem, da bo nekoč spet več ljudi in več duhovnikov, ne mislim, da gremo h koncu. In ko se bo kjerkoli pokazalo, da je tam možna župnija, se lahko v enem dnevu spet spremeni v župnijo in tja pošlje župnika.

Kaj pa teritorialne spremembe?

Sprememb tako rekoč ne bo. Še enkrat poudarim: župnik je prej imel pet župnij v soupravi, sedaj bo imel eno župnijo – manj bo statistik, manj razdrobljeno, laže bo obvladal pastoralo, župnija bo bolj povezana. Za zdaj še vedno ostane približno 15 župnij v soupravi, se pravi, da so dovolj močne, da se župnija ohrani, ali so na takem področju, kjer je primerno, da ostane.

Seveda pa je preureditev možna in potrebna tudi zaradi večje gibljivosti duhovnikov in vernikov. Pred 30 leti bi bilo to težje, danes pa kilometri niso ovira. Včasih so hodili več kilometrov peš k maši, župnik je obiskoval bolne peš ali s kolesom. Danes je vsaka družina mobilna, razdalje ne predstavljajo velike ovire.

Je sploh ostalo kaj nedorečenega? Vas kaj skrbi?

(premislek) Me skrbi: kako razložiti ljudem, kako verne pripraviti na spremembo. Vsi smo navezani na svojo župnijo, z župnijo odraščamo, pišemo zgodovino ... Tu in tam je tako, da ljudem ni na prvem mestu ali imajo župnika ali ne, važno je, da imajo župnijo. 200 in več let je bila župnija, zdaj se jim podira svet, če župnije ne bo. Razumem jih, zdi se jim, kot bi izgubili svojo dušo. Razumem jih, bolj jih razumem, kot si mislijo. Od velike noči do začetka poletja sem na vizitacijah obiskoval župnije in seveda odpiral in razlagal tudi to perečo temo. Vabil sem duhovnike, naj povabijo na srečanje čim več ljudi – predstavil sem stališča, slišal tudi marsikakšno bolj ostro, vendar se nikjer nismo razšli sprti ali s hudo besedo. Še vedno dobivam pisma, vabila za

srečanja, in na vse se rad odzovem. Skupaj težimo k ugotovitvi, da bo sedaj tudi na papirju tisto, kar v resnici že obstaja. Marsikje tudi že čutijo z razširjeno župnijo in jo sprejemajo brez problemov. Vidijo, da bo le birokratska ovira odstranjena. In ne nazadnje: tudi škofija bo bolj pregledna in urejena.

Župniki dekrete že imajo?

Že. V glavnem ostanejo po župnijah, kjer so bili doslej, velikih sprememb ne bo. Čeprav bo nova ureditev začela veljati z novim letom, bodo župniki pastoralno delo zastavili že jeseni z novim šolskim letom.

Pa pogledja še v prihodnost: Primorci ste pionirji na tem področju, menite da vam bodo z združevanjem sledile tudi druge škofije?

Razlike med škofijami so zelo velike in vsaka škofija to vprašanje že rešuje po svoje. Koprška škofija je v tem pogledu gotovo najbolj razdrobljena iz več razlogov. Prvi razlog je, da večina bodočih pridruženih župnij leži na podeželju in so bile ustanovljene v času, ko je bilo podeželje gosteje poseljeno in tudi gospodarsko močnejše, v preteklih desetletjih pa se je v veliki meri izpraznilo in opešalo. Drugi razlog je, o čemer sva že govorila, da so se okrepila mesta, nastala pa so tudi nova gospodarska in kulturna središča. Tretji razlog pa je že omenjena manjša gibljivost tako dušnih pastirjev kakor tudi župljanov v preteklosti, zato so bolj odročni kraji morali imeti lastnega župnika, danes pa je gibljivost enih in drugih veliko večja. Ozemlje koprške škofije je spadalo pod različne cerkvene uprave in je tudi zato bilo zelo koristno, da je bilo na gosto pokrito z župnijami.

Mimo preurejanja župnij: kakšen čas živi koprška škofija po dobrih petih letih vašega vodenja?

Živa in raznolika – s tema pridevnikoma jo najbolj opišem. Smo znotraj slovenskega povprečja: nedeljnikov je približno 10 odstotkov vseh prebivalcev oziroma 15 odstotkov kristjanov. Velikih mest nimamo, v 15 največjih mestih pa živi polovica prebivalcev cele škofije. Po župnijah imajo zelo dobro urejeno pastoralo: bogoslužje, verouk, pevski zbori, župnijski gospodarski in pastoralni sveti, župnijske Karitas – preureditev bo odprla nove možnosti. Duhovnike med seboj prijazno povezuje duhovniški solidarnostni sklad. Lepi pridobitvi sta tudi škofijski arhiv in duhovniški dom za pomoči potrebne duhovnike.

Imam občutek, da Duh veje. Ko sem postal škof, ste me tudi novinarji spraševali o mojih prednostnih nalogah in na prvo mesto sem postavil pomnožitev sadov Duha. Dobro se počutim v Cerkvi, ki ji daje smer tudi papež Frančišek: biti blizu vsakemu človeku. Vedno imam pred očmi misel, ki so jo položili na srce novim škofom na tečaju: ne pozabite, da ste škofje za vse ljudi na območju škofije, za bolj in manj verne, za redne in manj redne, tudi za obrobne in oddaljene ...